CZU: 343.293:343.26-022.324 **DOI: https://doi.org/10.5281/zenodo.12075199**

POATE FI APLICATĂ AMINISTIA ÎN CAZUL PERSOANELOR CONDAMNATE LA DETENŢIE PE VIAŢĂ?

Reniță Gheorghe

doctor în drept, lector universitar, Departamentul Drept penal,
Facultatea de Drept, Universitatea de Stat din Moldova
ORCID: 0000-0003-2722-009X

Amnesty is the act of clemency that has the effect of removing criminal liability or punishment or reducing or commuting the imposed punishment. Parliament has the constitutional power to enact laws relating to amnesty. Such laws are based on criminal policy rationales. Such laws are based on criminal policy rationales. This study analyzes whether amnesty can be applied to people sentenced to life imprisonment. The starting point was the provisions of the most recent law on amnesty adopted by the Parliament of the Republic of Moldova in connection with the 30th anniversary of the proclamation of the independence of the Republic of Moldova. It is stated that the law in question provides for the possibility of applying amnesty to persons sentenced to life imprisonment if certain conditions are met. Courts have the task of assessing, in each case, whether these conditions for the application of amnesty are met.

Keywords: *amnesty, life imprisonment, purpose of criminal punishment, serious violations of human rights, positive obligations.*

Cea mai recentă lege referitoare la amnistie – Legea nr. 243 din 24 decembrie 2021 privind amnistia în legătură cu aniversarea a XXX-a de la proclamarea independenţei Republicii Moldova [1] – a generat, în practică, o serie de probleme.

Una dintre aceste probleme se referă la aplicabilitatea amnistiei în cazul persoanelor condamnate la detenţia pe viaţă. Altfel spus, dacă poate fi aplicată amnistia în cazul persoanelor condamnate la detenţia pe viaţă.

Conform articolului 6 alin. (1) lit. a) din Legea nr. 243/2021, prevederile art. 1-5 (care stabilesc cazurile în care poate fi aplicată amnistia) nu se aplică persoanei condamnate la detenţie pe viaţă sau a cărei pedeapsă capitală a fost comutată în pedeapsă cu închisoare ori în pedeapsa detenţiei pe viaţă şi care a executat mai puţin de 25 de ani de închisoare.

Totodată, potrivit articolului 7 alin. (1) lit. d) din aceeași lege, persoanei condamnate la pedeapsa cu închisoare, la data intrării în vigoare a prezentei legi, căreia nu i se pot aplica prevederile art. 4- 6 i se reduce termenul de pedeapsă după cum urmează: la 30 de ani de închisoare, dacă este condamnată la detenţie pe viaţă.

În baza acestor prevederi, mai multe persoane condamnate la detenţie pe viaţă au solicitat aplicarea amnistiei în privinţa lor.

În contextul examinării unei astfel de solicitări, un judecător din cadrul Judecătoriei Orhei, sediul Rezina, a ridicat din oficiu excepția de neconstituționalitate a articolelor 6 alin. (1) lit. a) şi 7 alin. (1) lit. d) din Legea nr. 243/2021.

Potrivit autorului excepției de neconstituționalitate, Legea nr. 243/2021 nu prevede clar dacă persoanele condamnate la detenţie pe viaţă pentru comiterea infracțiunilor prevăzute de articolul 6 alin. (1) literele d) şi f) din Lege, care au executat în mod efectiv 25 ani de închisoare, pot solicita absolvirea de executarea pedepsei în situaţia în care condamnatul prezintă un risc mediu sau redus de recidivă şi este caracterizat pozitiv. Autorul excepției a apreciat că prin textul „care a executat mai puţin de 25 de ani de închisoare” de la articolul 6 lit. a) din Lege, legislatorul a urmărit să absolve de executarea pedepsei persoanele care au executat în mod efectiv 25 ani de închisoare [2].

În continuare, autorul excepției a menționat că textul „se reduce termenul de pedeapsă la 30 ani închisoare” din articolul 7 alin. (1) lit. d) din Legea nr. 243/2021 este neclar, deoarece articolul 70 alin. (5) din Codul penal nu operează cu noțiunea de „reducere a pedepsei” faţă de persoanele condamnate la detenţie pe viaţă, fiind utilizat cuvântul „înlocuieşte”. De asemenea, articolul 70 alin. (5) din Codul penal permite înlocuirea pedepsei detenției pe viaţă cu închisoarea pe un termen de 30 de ani doar prin graţiere, care ţine de competenţa Preşedintelui Republicii Moldova, potrivit articolului 88 lit. e) din Constituţie, nu a judecătorului de instrucție [3].

Autorul excepției a conchis că normele contestate nu prevăd condițiile în care persoana condamnată la detenţie pe viaţă poate solicita absolvirea de executarea pedepsei şi condiţiile în care poate solicita reducerea pedepsei la 30 ani de închisoare [4].

Ulterior, acelaşi judecător a depus un supliment la excepția de neconstituționalitate, în care a notat că articolul 24 (dreptul la viaţă şi la integritate fizică şi psihică) din Constituţie, corespondent articolelor 2 (dreptul la viaţă) şi 3 (care stabileşte că „nimeni nu poate fi supus torturii, nici pedepselor sau tratamentelor inumane ori degradante”) din Convenţia Europeană a Drepturilor Omului, prevede obligaţia pozitivă a statelor de a lua toate măsurile pentru protejarea efectivă a dreptului la viaţă şi a dreptului de a nu fi supus torturii şi tratamentului inuman şi degradant. Curtea Europeană a Drepturilor Omului a reţinut, în jurisprudenţa sa, că amnistia persoanelor care au ucis civili sau i-au supus relelor tratamente ar fi contrară obligaţiilor asumate de stat şi care decurg din articolele 2 şi 3 din Convenţie, pentru că ar

împiedica investigarea unor asemenea acte şi ar conduce în mod necesar la impunitate pentru cei răspunzători (*Marguš v. Croaţia* [5]). În cauza *E.G. v. Republica Moldova* [6], Curtea Europeană a constatat că aplicarea amnistiei în privinţa unei persoane condamnate pentru acţiuni de agresiune sexuală era incompatibilă cu obligaţiile pozitive ale statului care decurg din articolele 3 şi 8 din Convenţie [7].

Sub acest aspect, autorul excepţiei a considerat că înlocuirea pedepsei detenţiei pe viaţă cu 30 de ani de închisoare, ca urmare a aplicării amnistiei faţă de condamnat, potrivit articolului 7 lit. d) din Lege, ar constitui o încălcare a articolelor 2 şi 3 din Convenţie şi a articolului 24 alin. (1) din Constituţie. De asemenea, potrivit autorului excepţiei, „comutarea pedepsei detenţiunii pe viaţă la închisoare pe un termen de 30 de ani, pe baza articolului 7 lit. d) din Legea nr. 243/2021, ar constitui o inechitate socială şi o ingerinţă în drepturile victimelor şi ale succesorilor acestora” [8].

În opinia autorului excepţiei, prevederile contestate contravin articolelor 1 alin. (3) (preeminenţa dreptului), 7 (Constituţia, Lege Supremă), 16 (egalitatea), 23 (dreptul fiecărui om de a-şi cunoaşte drepturile şi îndatoririle), 24 (dreptul la viaţă şi la integritate fizică şi psihică) şi 88 lit. e) (alte atribuţii ale Preşedintelui Republicii Moldova) din Constituţie şi articolelor 2 (dreptul la viaţă), 3 (interzicerea torturii) şi 6 § 1 (dreptul la un proces echitabil) din Convenţia Europeană a Drepturilor Omului [9].

Examinând admisibilitatea sesizării privind excepţia de neconstituţionalitate, Curtea Constituţională a constatat următoarele.

Referitor la articolele 1 alin. (3), 7 şi 16 din Constituţie, Curtea a reţinut că autorul excepţiei nu a motivat în ce măsură prevederile contestate afectează normele constituţionale menţionate. Potrivit articolelor 24 alin. (2) din Legea cu privire la Curtea Constituţională şi 39 din Codul jurisdicţiei constituţionale, sesizarea trebuie să fie motivată. În situaţii similare, Curtea a notat că simpla trimitere la un text din Constituţie, fără explicarea pretinsei neconformităţi cu acesta a prevederilor legale contestate, nu echivalează cu un argument. Dacă ar proceda la examinarea unei asemenea excepţii de neconstituţionalitate, Curtea ar înlocui autorul acesteia în vederea formulării unor critici de neconstituţionalitate, fapt care ar echivala cu un control efectuat din oficiu [10].

Referitor la incidenţa articolului 23 din Constituţie, în jurisprudenţa sa Curtea a subliniat că acest articol nu are o aplicabilitate de sine stătătoare. Pentru a fi aplicabil, autorul excepţiei de neconstituţionalitate trebuie să demonstreze existenţa unor ingerinţe în drepturile garantate de Constituţie. Abia în cadrul analizei caracterului justificat al ingerinţei abstracte în drepturile

fundamentale garantate de Constituţie Curtea poate pune în operă prevederile articolului 23 din Constituţie [11].

Referitor la articolul 20 din Constituţie, corespondentul articolului 6 din Convenţia Europeană a Drepturilor Omului, care reglementează dreptul la un proces echitabil, Curtea Europeană a reţinut că procedurile care vizează doar condiţiile de aplicare a unei legi de amnistie în privinţa unei persoane, a cărei condamnare a devenit definitivă nu se referă la „fondul unei acuzaţii penale”, ci mai curând la o chestiune legată de executarea pedepselor. În consecinţă, articolul 6 din Convenţie nu este aplicabil în această cauză [12]. Având în vedere acest aspect, Curtea nu a reţinut incidenţa articolului 20 din Constituţie [13].

Referitor la incidenţa articolului 24 din Constituţie, Curtea a reţinut că acesta prevede că statul îi garantează fiecărui om dreptul la viaţă şi la integritate fizică şi psihică. Nimeni nu va fi supus la torturi, nici la pedepse sau tratamente crude, inumane ori degradante. Articolul 24 din Constituţie trebuie interpretat prin prisma articolelor 2 şi 3 din Convenţia Europeană şi a principiilor din jurisprudenţa Curţii Europene a Drepturilor Omului în această materie [14].

În aceste condiţii, Curtea Constituţională a făcut apel la jurisprudenţa Curţii Europene a Drepturilor Omului.

Astfel, cu referire la amnistie, în cauza *Marguš v. Croaţia* [15], Curtea Europeană a considerat că procedurile penale pornite în privinţa reclamantului au fost încetate în mod necorespunzător pe baza amnistiei, deşi acesta era acuzat de comiterea unor infracţiuni grave în timpul războiului din Croaţia. Curtea Europeană a observat că reclamantului i s-a aplicat amnistia pentru acte care constituiau încălcări grave ale drepturilor fundamentale ale omului, protejate de articolele 2 şi 3 din Convenţie. Curtea a notat că statele au obligaţia de a judeca faptele precum tortura şi omorurile intenţionate. Aplicarea amnistiei în privinţa actelor referitoare la uciderea şi maltratarea civililor ar fi contrară obligaţiilor statului care decurg din articolele 2 şi 3 din Convenţie, deoarece ar împiedica investigarea unor astfel de acte şi ar conduce la impunitate pentru cei responsabili. Curtea Europeană a considerat că autorităţile naţionale nu ar trebui să creeze impresia că sunt dispuse să tolereze un astfel de tratament şi persoanele să rămână nepedepsite [16].

În cauza *Vazagashvili şi Shanava v. Georgia*, Curtea Europeană a reţinut, într-un caz în care fiul reclamanţilor a fost omorât prin împuşcare de către poliţie, că deşi dreptul naţional le permitea tribunalelor să impună o pedeapsă mai mare, acestea i-au redus pedeapsa cu o pătrime, în conformitate cu dispoziţiile general aplicabile ale Legii amnistiei. Curtea Europeană a subliniat

că era regretabil că legislatorul național nu a acordat atenția cuvenită, atunci când a adoptat Legea amnistiei, necesității de a pedepsi cu o strictețe fermă abuzurile grave ale poliției. Atunci când un agent al statului, în special un ofițer care aplică legea, a fost condamnat pentru o infracțiune care încalcă dreptul la viață, acordarea unei amnistii sau a unei grațieri nu ar trebui permisă. Statele ar trebui să aibă o atitudine mai strictă atunci când își pedepsesc propriii ofițeri care aplică legea pentru comiterea unor infracțiuni atât de grave, care pun în pericol viața, spre deosebire de situațiile în care pedepsesc infractorii obișnuiți, pentru că nu se mai pune problema răspunderii penale individuale a infractorilor, ci intervine obligația statului de a combate impunitatea infractorilor care ar putea considera că o dețin în virtutea propriului mandat și pentru a menține încrederea publicului în privința sistemului de aplicare a legii [17].

Într-o altă cauză, Curtea Europeană a reținut că reducerea cu o treime din pedeapsa închisorii de opt ani, ca urmare a aplicării amnistiei, în cazul comiterii unor infracțiuni de tortură și rele tratamente, a fost contrară Convenției [18]. În acest context, Curtea a notat că amnistiile și grațierile nu trebuie tolerate în cauzele privind tortura sau relele tratamente [19].

De asemenea, articolul 3 din Convenție trebuie interpretat ca impunând caracterul reductibil al detenției pe viață, în sensul în care autorităților li se permite să verifice dacă au avut loc schimbări semnificative în viața deținutului și dacă acesta a făcut progrese în vederea reabilitării sale. Acest fapt presupune că detenția continuă nu mai poate fi justificată din rațiuni penologice legitime. Condamnarea la detenție pe viață nu va fi conformă cu standardele impuse de articolul 3 din Convenție acolo unde dreptul național nu prevede posibilitatea efectuării unui asemenea control [20].

În cauza *Matiošaitis și alții v. Lituania* [21], Curtea Europeană a reținut că, în conformitate cu legislația lituaniană, deținuților condamnați la detenție pe viață nu li se înlocuia pedeapsa în conformitate cu Legea amnistiei. Toate amnistiile anterioare nu se aplicau condamnaților care au comis crimele cele mai grave. Mai mult, trei dintre amnistii au prevăzut expres că nu se aplică în privința persoanelor condamnate la detenție pe viață. De asemenea, comutarea detenției pe viață din cauza unei boli terminale nu putea fi considerată o „perspectivă de eliberare”. Deși articolul 3 din noul Cod penal al Lituaniei permitea comutarea detenției pe viață în închisoare într-o perioadă determinată, cererile condamnaților care au solicitat comutarea detenției pe viață au fost respinse. Curtea Europeană a reținut că, chiar dacă pedepsele condamnaților la detenție pe viață erau justificate, ei nu trebuiau lipsiți de speranța că ar putea beneficia de comutarea pedepsei detenției pe viață [22].

Totuși, Curtea Europeană a reiterat că amnistiile şi grațierile sunt, în esență, chestiuni de drept intern ale statelor membre şi că, în principiu, nu sunt contrare dreptului internațional, cu excepția cazului în care se referă la acte care constituie încălcări grave [23] ale drepturilor fundamentale ale omului (*e.g.*, *Makuchyan şi Minasyan v. Azerbaidjan și Ungaria* [24], *E.G. v. Republica Moldova* [25]).

Aici se impun anumite precizări. Deşi amnistia (*ex aequa*, şi grațierea) se bazează pe rațiuni de politică penală, se poate recurge la aceste „remedii” chiar şi în cazul în care persoana a fost condamnată la detenție pe viață pentru fapte care constituie încălcări grave ale drepturilor fundamentale ale omului. Desigur, acest lucru se poate face după un anumit termen de executare a pedepsei. Din cazul *Murray v. Olanda* rezultă că acest termen poate fi de 25 de ani [26]. În afară de termen, trebuie analizat dacă mai persistă motive de ordin penologic care să justifice detenția. Printre motivele care pot să justifice o detenție se numără imperativele de pedepsire, descurajare, protejare a publicului şi îndreptare. Multe dintre aceste justificări vor fi prezente la momentul aplicării unei pedepse cu detenția pe viață. Cu toate acestea, echilibrul dintre ele nu este în mod necesar imuabil şi poate evolua în cursul executării pedepsei. Aceşti factori sau această evoluție poate fi apreciată corect numai printr-o revizuire a justificării continuării detenției, într-o etapă adecvată a executării pedepsei [27]. În cele din urmă, instanțelor de judecată trebuie să le revină sarcina de a aprecia aceste aspecte în vederea asigurării unui echilibru corect.

Revenind la cadrul normativ național, trebuie de reținut că, potrivit articolului 107 alin. (1) din Codul penal, amnistia poate avea următoarele efecte: (i) înlăturarea răspunderii penale; (ii) înlăturarea pedepsei; (iii) reducerea pedepsei sau (iv) comutarea pedepsei.

Potrivit articolului 1 alin. (1) din Legea nr. 243/2021, amnistia se aplică în mod condiționat şi exclusiv persoanelor bănuite, învinuite şi inculpate, precum şi persoanelor condamnate, care sunt caracterizate pozitiv pe parcursul executării pedepsei, al perioadei de probațiune sau al termenului de probă şi sunt evaluate psihologic ca prezentând risc de recidivă mediu sau redus, dacă persoanele respective cad sub incidența prevederilor articolelor 2-5, 7 şi 8 din Lege.

Sub acest aspect, Curtea Constituțională a reținut că articolul 24 din Constituție nu impune optarea pentru unul dintre termenii „reducere”, „comutare” sau „înlocuire” a pedepsei detenției pe viață cu pedeapsa închisorii la 30 de ani de închisoare [28].

Analizând în mod sistemic textul Legii nr. 243/2021, Curtea Constituțională a observat că articolul 1 conține prevederi generale referitoare la condițiile de bază și procedurile aplicării amnistiei. Articolul 2 din Lege reglementează procedura înlăturării răspunderii penale prin încetarea proceselor la faza urmăririi penale sau la etapa judecării cauzei. Articolele 3-5, 7 și 8 din Lege se referă la condițiile de absolvire de executarea pedepsei, la reducerea și la comutarea acesteia [29].

Curtea a admis că, în acest caz legislatorul, reieșind din competența sa constituțională de a reglementa prin adoptarea legilor organice în domeniul politicilor penale ale statului și acordării amnistiei (articolele 66 lit. p) și 72 alin. (3) lit. n) și o) din Constituție), a dat prioritate scopului de a asigura securitatea și ordinea publică, de a garanta și de a proteja drepturile și interesele legitime ale cetățenilor, inclusiv ale părților vătămate [30].

Totuși, în cazul persoanelor condamnate la detenție pe viață, legislatorul a prevăzut posibilitatea comutării pedepsei detenției pe viață cu pedeapsa 30 de ani de închisoare, cu condiția că aceste persoane nu cad sub incidența articolelor 4-6 din Lege (a se vedea articolul 7 alin. (1) lit. d) din Legea nr. 243/2021) [31].

Referitor la argumentul autorului sesizării care susține că posibilitatea comutării pedepsei persoanelor condamnate la detenție pe viață contravine obligațiilor pozitive ale statului, care decurg din articolul 24 din Constituție și din articolele 2 și 3 din Convenție, Curtea a reținut că dispozițiile articolului 7 alin. (1) lit. d) din Legea nr. 243/2021 nu stabilesc, la modul general, un mecanism care ar elibera imediat din închisoare persoanele condamnate la detenție pe viață și, prin urmare, ar conduce la impunitate. Dimpotrivă, comutarea pedepsei detenției pe viață cu pedeapsa 30 de ani de închisoare nu este aplicabilă în mod automat tuturor condamnaților la detenție pe viață. Curtea a reamintit că pentru a beneficia de comutare conform articolului 7 alin. (1) lit. d) din Lege, condamnatul trebuie să fie caracterizat pozitiv pe parcursul executării pedepsei și să fie evaluat psihologic ca prezentând un risc de recidivă mediu sau redus (articolul 1 alin. (1) din Lege) [32].

Pornind de la cele expuse *supra*, în analiza ei cu caracter abstract, Curtea a menționat că semnificația textelor contestate din Legea nr. 243/2021 poate fi dedusă de către instanțele judecătorești, în fiecare caz particular, prin folosirea regulilor de interpretare și de aplicare sistemică a întregii Legi, a legislației penale substanțiale, precum și a standardelor internaționale în materia amnistiei [33].

Prin urmare, Curtea a reținut că, în cazul acestei excepții, dispozițiile contestate de autorul sesizării nu afectează obligațiile pozitive ale statului de a

pedepsi actele care încalcă grav drepturile fundamentale ale omului, protejate de articolul 24 din Constituţie, şi nu constată incidenţa acestuia [34].

Referitor la argumentele autorului cu privire la neclaritatea prevederilor articolului 6 alin. (1) lit. a) din Legea nr. 243/2021 faţă de persoanele condamnate la detenţie pe viaţă, dar care au executat în mod efectiv 25 ani de închisoare, Curtea a reţinut că, în cazul în care a fost ridicată prezenta excepţie de neconstituţionalitate, condamnatul a executat în mod efectiv patru ani, patru luni şi 27 zile de închisoare la data înaintării solicitării de aplicare a amnistiei. Prin urmare, prin acest capăt al său, excepţia de neconstituţionalitate reprezintă o *actio popularis* şi este inadmisibil [35].

Referitor la incidenţa articolului 88 lit. e) din Constituţie, Curtea a subliniat că acesta stabileşte prerogativa exclusivă a Preşedintelui Republicii Moldova de a acorda graţiere individuală. În acest caz, Curtea observă că prevederile contestate se referă la condiţiile de acordare a amnistiei. Potrivit articolelor 66 lit. p) şi 72 alin. (3) lit. o) din Constituţie, Parlamentul adoptă legi, care reglementează acordarea amnistiei şi graţierii. Aşadar, Parlamentul poate adopta legi care să definească noţiunile de amnistie şi graţiere, precum şi regimul lor juridic. În acest caz, Curtea nu reţine incidenţa articolului 88 lit. e) din Constituţie [36].

Prin urmare, pe baza celor menţionate *supra*, Curtea a constatat că sesizarea privind excepţia de neconstituţionalitate este inadmisibilă şi nu poate fi acceptată pentru examinare în fond [37]. În acest sens, Curtea a pronunţat Decizia nr. 14 din 7 februarie 2023.

Deși Curtea Constituțională de declarat inadmisibilă sesizarea privind excepţia de neconstituţionalitate, pentru că a vizat o problemă de interpretare şi aplicare corectă a legii, ea nu a lăsat în ceaţă justiţiabilii şi instanţele de judecată. Curtea a oferit un răspuns clar şi răspicat.

În concluzie, Legea nr. 243/2021 prevede posibilitatea aplicării amnistiei şi pentru persoanele condamnate la detenţie pe viaţă. Acest lucru se poate face în două situaţii distincte:

1) atunci când condamnaţii în discuţie au executat 25 de ani de închisoare (fapt dedus din interpretarea *per a contrario* a articolului 6 alin. (1) lit. a) din Legea nr. 243/2021);

2) dacă nu au executat 25 de ani de închisoare, atunci condamnatul poate solicita, în baza articolului 7 alin. (1) lit. d) din Legea nr. 243/2021, comutarea pedepsei detenţiei pe viaţă cu pedeapsa 30 de ani de închisoare.

În ambele situaţii, condamnatul trebuie să fie (i) caracterizat pozitiv pe parcursul executării pedepsei şi (ii) să fie evaluat psihologic ca prezentând un

risc de recidivă mediu sau redus (articolul 1 alin. (1) din Legea nr. 243/2021).

În cazul în care a fost ridicată excepţia de neconstituţionalitate, judecătorul de instrucţie (din cadrul Judecătoriei Orhei, sediul Rezina) a respins, printr-o încheiere, solicitarea de aplicare a articolului 7 alin. (1) lit. d) din Legea nr. 243/2021 în privinţa unui condamnat la detenţie pe viaţă (*i.e.*, care a executat în mod efectiv patru ani, patru luni şi 27 zile de închisoare la data înaintării solicitării de aplicare a amnistiei) [38]. Solicitarea în discuţie a fost formulată de administraţia penitenciarului în care condamnatul îşi execută pedeapsa (*i.e.*, Penitenciarul nr. 17 – Rezina), iar condamnatul şi-a dat acordul pentru aplicarea amnistiei.

Atât condamnatul, cât şi administraţia penitenciarului au contestat cu recurs încheierea judecătorului de instrucţie.

La rândul ei, instanţa de recurs (în speţă, Curtea de Apel Chişinău) a reiterat raţionamentele Curţii Constituţionale, subliniind că „aplicarea amnistiei, în baza Legii nr. 243/2021, în privinţa persoanelor condamnate la detenţie pe viaţă este condiţionată, în principal, de faptul dacă deţinutul, prin comportamentul pe care îl are şi prin riscul de recidivă pe care îl prezintă, este suficient de bine pregătit să fie integrat în societate după ispăşirea a 30 ani de închisoare” [39].

Din această perspectivă, instanţa de recurs a constatat următoarele: condamnatul a fost evaluat de o comisia specială din cadrul penitenciarului, care a conchis că, deşi condamnatul nu a realizat programul individual de executare a pedepsei, este caracterizat pozitiv şi prezintă risc de recidivă mediu. Potrivit instanţei de recurs, judecătorul de instrucţie prematur a concluzionat ca să respingă solicitarea privind aplicarea amnistiei. Judecătorul de instrucţie trebuia să pună accentul pe comportamentul deţinutului şi pe riscul de recidivă, având în vedere actele instituţiei penitenciare premergătoare concluziei comisiei speciale a Penitenciarului [40].

Din aceste motive, instanţa de recurs a casat încheierea judecătorului de instrucţie şi a trimis cazul la rejudecare, în alt complet de judecată, precizând că erorile identificate nu pot fi remediate în recurs [41].

Instanţa de recurs a sugerat judecătorului de instrucţie să aplice articolul 7 alin. (1) lit. d) din Legea nr. 243/2021 şi, respectiv, să comute pedeapsa detenţiei pe viaţă cu pedeapsa 30 de ani de închisoare. Vom vedea care va fi decizia judecătorului de instrucţie. În orice caz, judecătorul va trebuie să analizeze, în cele din urmă, dacă condamnatul este caracterizat pozitiv pe parcursul executării pedepsei şi dacă prezintă un risc de recidivă mediu sau redus, având în vedere probele administrate.

Referinţe:

1. Legea nr. 243 din 24 decembrie 2021 privind amnistia în legătură cu aniversarea a XXX-a de la proclamarea independenţei Republicii Moldova. În: Monitorul oficial al Republicii Moldova, 2021, nr. 325-333.
2. A se vedea § 9 şi § 10 din Decizia Curţii Constituţionale nr. 14 din 7 februarie 2023 de inadmisibilitate a sesizării nr. 194g/2022 privind excepţia de neconstituţionalitate a articolelor 6 alin. (1) lit. a) şi 7 alin. (1) lit. d) din Legea nr. 243 din 24 decembrie 2021 privind amnistia în legătură cu aniversarea a XXX-a de la proclamarea independenţei Republicii Moldova (aplicarea amnistiei în cazul persoanelor condamnate la detenţie pe viaţă). În: Monitorul oficial al Republicii Moldova nr. 62-64/39 din 24 februarie 2023.
3. Ibidem, § 11.
4. Ibidem, § 12.
5. Case of Marguš v. Croatia, [GC], Application no. 4455/10, Judgement of 27 May 2014, §§ 127. [Accesat: 10.12.2023] Disponibil: https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-144276
6. Case of E.G. v. the Republic of Moldova, Application no. 37882/13, Judgement of 13 April 2021, § 43. [Accesat: 10.12.2023] Disponibil: https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-209373
7. A se vedea § 13 din Decizia Curţii Constituţionale nr. 14 din 7 februarie 2023.
8. Ibidem, § 14.
9. Ibidem, § 15.
10. Ibidem, § 23.
11. Ibidem, § 24.
12. Case of Montcornet de Caumont v. France, Application no. 59290/00, Decision of 13 May 2003. [Accesat: 10.12.2023] Disponibil: https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-24029
13. A se vedea §25 din Decizia Curţii Constituţionale nr.14 din 7 februarie 2023.
14. Ibidem, § 26.
15. Case of Marguš v. Croatia, [GC], Application no. 4455/10, Judgement of 27 May 2014, §§ 124-128. [Accesat: 10.12.2023] Disponibil: https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-144276
16. Apud: § 27 din Decizia Curţii Constituţionale nr. 14 din 7 februarie 2023.
17. Case of Vazagashvili and Shanava v. Georgia, Application no. 50375/07, Judgement of 18 July 2019, § 92. [Accesat: 10.12.2023] Disponibil: https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-194439

18. Case of Vardanyan and Khalafyan v. Armenia, Application no. 2265/12, Judgement of 8 November 2022, § 91. [Accesat: 10.12.2023] Disponibil: https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-220711
19. Case of Mocanu and Others v. Romania, [GC], Applications nos. 10865/09, 45886/07 and 32431/08, Judgement of 17 September 2014, § 326. [Accesat: 10.12.2023] Disponibil: https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-146540
20. Case of Vinter and Others v. the United Kingdom, [GC], Applications nos. 66069/09, 130/10 and 3896/10, Judgement of 9 July 2013, §§ 119-122. [Accesat: 10.12.2023] Disponibil: https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-122664
21. Case of Matiošaitis and Others v. Lithuania, Applications nos. 22662/13, 51059/13, 58823/13, 59692/13, 59700/13, 60115/13, 69425/13 and 72824/13, Judgement of 23 May 2017, §§ 161-164, § 180. [Accesat: 10.12.2023] Disponibil: https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-173623
22. Apud: § 30 din Decizia Curţii Constituţionale nr. 14 din 7 februarie 2023.
23. Spre exemplu, art. 107 alin. (3) din Codul penal prevede că amnistia nu se aplică în cazul săvârşirii de infracţiuni prevăzute la art. 166^1 alin. (2)-(4), precum şi persoanelor care au săvârşit asupra minorilor infracţiuni prevăzute la art. 171-175^1, 201, 206, 208, 208^1 şi 208^2.
24. Case of Makuchyan and Minasyan v. Azerbaijan and Hungary, Application no. 17247/13, Judgement of 26 May 2020, § 160. [Accesat: 10.12.2023] Disponibil: https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-202524
25. Case of E.G. v. the Republic of Moldova, Application no. 37882/13, Judgement of 13 April 2021, § 43. [Accesat: 10.12.2023] Disponibil: https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-209373
26. Case of Murray v. the Netherlands, [GC], Application no. 10511/10, Judgement of 26 April 2016, § 99. [Accesat: 10.12.2023] Disponibil: https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-162614
27. Ibidem.
28. Apud: § 32 din Decizia Curţii Constituţionale nr. 14 din 7 februarie 2023.
29. Ibidem, § 33.
30. Ibidem, § 35.
31. Ibidem, § 36.
32. Ibidem, § 37.
33. Ibidem, § 39.
34. Ibidem, § 40.
35. Ibidem, § 41.
36. Ibidem, § 42.
37. Ibidem, § 43.

38. Încheierea Judecătoria Orhei, sediul Rezina, din 2 mai 2023. Dosarul nr. 21ji-199/2021. Nepublicată.
39. Decizia Curții de Apel Chișinău din 16 noiembrie 2023. Dosarul nr. 21r-1345/23. [Accesat: 10.12.2023] Disponibil: https://cac.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/da1e9805-dfc1-4a67-992f-5b5618995ef5
40. Ibidem.
41. Ibidem.